

ENDOKRIN OFTALMOPATIYADA QIYOSIY MORFOMETRIK TAHLILLAR

Yuldashov S.A.¹, Ahmedova S.M.², Bilalov E.N.³, Nozimov A.E.⁴

¹Odam anatomiyasi va OXTA kafedrası
tayanch doktoranti, Toshkent tibbiyot akademiyasi,
sarvar.yuldashov.91@mail.ru

²Tibbiyot fanlari doktori, Odam anatomiyasi
va OXTA kafedrası dotsenti,
Toshkent tibbiyot akademiyasi,
sayyora.akhmedova@gmail.com

³Tibbiyot fanlari doktori, professor.
Oftalmologiya kafedrası mudiri,
Toshkent tibbiyot akademiyasi, dr.ben58@mail.ru

⁴PhD, Respublika ixtisoslashtirilgan
ko'z mikroxirurgiya ilmiy amaliy tibbiyot markazi,
bo'lim mudiri dr.nae@fmail.ru

Annotatsiya. Endokrin oftalmopatiya (EOP) qalqonsimon bezning disfunksiyasi natijasida rivojlanadigan autoimmun kasallik bo'lib, orbita yumshoq to'qimalarining yallig'lanishi va ekstraokulyar mushaklarning qalinlashishi bilan xarakterlanadi. Kasallikning patogenetik asoslari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish, tashxis qo'yishda va samarali davolash strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy mahalliy va xorijiy adabiyot manbalarida EOPda ko'z olmasi qavatlari, periorbital yumshoq to'qimalarning morfologik o'ziga xos xususiyatlarini kompleks baholashga qaratilgan ma'lumotlar kamchilikni tashkil qiladi. OKT (optik kogerent tomografiya) va UTT (ultrtovush tekshiruvi) texnologiyasidan foydalanish EOPning o'ziga xos xususiyatlarini baholashda, kasallik og'irlik darajasini aniq belgilashda va davolash jarayonini samarali olib borishda katta ahamiyatga ega bo'lishi mumkin.

Kalit so'zlar: endokrin oftalmopatiya, optik kogerent tomografiya, ultratovush tekshiruvi, xorioideal qalinlik, ekstraokulyar mushaklar, morfometrik tahlil.

Tadqiqotning maqsadi: EOP tashxisli bemorlarda ekstraokulyar mushaklar (EOM) qalinlashishi, xorioidea qavatidagi morfometrik o'zgarishlar va kasallikning og'irlik darajasi o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash.

Tadqiqot material va usullari: Tadqiqot Akademik Y.X.To'raqulov nomidagi Respublika ixtisoslashtirilgan endokrinologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi Farg'ona filiali (RIEIATMFF)da 2023-2024-yillar davomida tireotoksikoz kasalligi bilan davolangan bemorlarda olib borildi. Klinik tadqiqot asosiy guruhini tireotoksikoz fonida endokrin oftalmopatiya rivojlangan 72 nafar ($n=72$ yoki 144 ta ko'z) bemorlar tashkil qildi va nazorat guruhi sifatida 72 nafar tireotoksikoz bilan kasallanmagan bemorlar ($n=72$ yoki 144 ta ko'z) tanlab olindi. EOM biometriyasi AQShda ishlab chiqarilgan Accutome B-ScanPlus qurilmasi yordamida amalga oshirildi. Shuningdek, bemorlarda OKT tekshiruvi yordamida xoroideaning morfometrik ko'rsatkichlari o'rganildi.

Tadqiqot natijasi. Akustik jihatdan mushakning qalinligi oshib borishi patologik jarayonning rivojlanishi bilan parallel kechadi. EOP darajasi oshgan sari, xorioideal qalinlik (XQ) va EOMning qalinligi ham sezilarli darajada oshadi. Masalan, eng yengil darajadagi guruhga nisbatan eng og'ir darajadagi guruhda XQ 19% va EOM qalinligi esa 42% ga ortgan. Ayollar orasida EOM qalinligi va XQ o'rtasidagi Pirson bo'yicha korrelyatsiya koeffitsienti $+0.72$ ni tashkil qiladi, bu esa kuchli musbat bog'liqlikni tasdiqlaydi ($p < 0.001$). Erkaklar guruhida esa bu ko'rsatkich biroz pastroq bo'lib $+0.61$ ni tashkil etadi.

Xulosa. Endokrin oftalmopatiya tashxisli bemorlarda ekstraokulyar mushaklarning ultratovush diagnostikasi va xoroideaning optik kogerent tomografiyasini bir vaqtda baholash orqali endokrin oftalmopatiyaning rivojlanish xavfini baholash mumkin. Bu esa endokrin oftalmopatiya rivojlanishini diagnostik baholash uchun qo'shimcha mezon sifatida xizmat qiladi va kasallikning asoratlarini nazorati uchun klinik amaliyotda keng foydalanishga tavsiya etilishi mumkin. Bu esa klinik amaliyotda bu turdagi tadqiqot natijalari kasallikning rivojlanish dinamikasini va terapiya samaradorligini baholashga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. B.X.Shagzatova. Endokrinologiya: O'quv darslik. Toshkent. 2019-yil.
2. Dave, T. V., Natarajan, R., Reddy, R. U., Kapoor, A. G., & Dave, V. P. (2021). Choroidal Thickness in Thyroid Eye Disease: Comparison With Controls and Application in Diagnosing Non-Inflammatory Active Disease. *Cureus*, 13(11), e19779. <https://doi.org/10.7759/cureus.19779>
3. Muralidhar, A., Singh, S., Das, S., Mondal, K., Kumar, B., Agarwal, M., & Majumdar, A. (2024). Choroidal thickness in thyroid eye disease and its correlation with disease activity. *Indian journal of ophthalmology*, 72(2), 281–286. https://doi.org/10.4103/IJO.IJO_848_23
4. Chien, L., Go, C. C., Lahaie Luna, G. M., & Briceño, C. A. (2024). Changes in choroidal thickness and choroidal vascularity index in thyroid eye disease: a systematic review. *Orbit (Amsterdam, Netherlands)*, 43(3), 399–407. <https://doi.org/10.1080/01676830.2022.2146726>
5. Mourits, M. P., Prummel, M. F., Wiersinga, W. M., & Koornneef, L. (1997). Clinical activity score as a guide in the management of patients with Graves' ophthalmopathy. *Clinical Endocrinology*, 47(1), 9–14. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2265.1997.2331047.x>
6. Gul, A., Basural, E., & Ozturk, H. E. (2019). Comparison of choroidal thickness in patients with active and stable thyroid eye disease. *Arquivos brasileiros de oftalmologia*, 82(2), 124–128. <https://doi.org/10.5935/0004-2749.20190019>
7. Научный Руководитель Стяжкина Светлана Николаевна, Молокова Нина Федоровна, Бобылева Алина Леонидовна, Исупова Екатерина Александровна, & Полякова Анна Михайловна (2021). УЛЬТРАЗВУКОВОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ — ЭФФЕКТИВНЫЙ МЕТОД ДИАГНОСТИКИ ЭНДОКРИННОЙ ОФТАЛЬМОПАТИИ ПРИ ТИРЕОТОКСИКОЗЕ. *StudNet*, 4 (5).
8. Жукова О.Д., Нечеснюк С.Ю. Изменение экстраокулярных мышц у больных эндокринной офтальмопатией. *Вестник офтальмологии*. 2016;132(2):77-79.
9. Şahli, E., & Gündüz, K. (2017). Thyroid-associated Ophthalmopathy. *Turkish journal of ophthalmology*, 47(2), 94–105. <https://doi.org/10.4274/tjo.80688>
10. Fujimoto, J. G., Brezinski, M. E., Tearney, G. J., Boppart, S. A., Bouma, B., Hee, M. R., Southern, J. F., & Swanson, E. A. (1995). Optical biopsy and imaging using optical coherence tomography. *Nature medicine*, 1(9), 970–972. <https://doi.org/10.1038/nm0995-970>